

О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк **«Людський потенціал: механізми збереження та розвитку»**

Вченими інституту економіки промисловості НАН України створено колективну монографію «Людський потенціал: механізми збереження та розвитку»*, що в ній досліджено комплекс проблем формування та розвитку людського потенціалу в Україні. Слід відзначити гостру актуальність для України проблем людського розвитку, глибину, комплексність і практичну спрямованість їх дослідження в опублікованій монографії, що робить її цінною як для наукової спільноти, так і для системи державного управління соціальним розвитком.

Монографія складається із десяти розділів, у яких висвітлено різноманітні аспекти людського розвитку в Україні. Визначення теоретико-методологічних засад збереження та розвитку людського потенціалу (розділ 1) є логічним для введення читача до розуміння досліджуваної проблеми. В цьому розділі подано детальний аналіз концепції ПРООН щодо людського розвитку, її теоретичних витоків, висвітлено внесок українських науковців у розвиток теорії людського потенціалу. Аналіз соціальних ризиків вказує на наявність значних перешкод у формуванні людського потенціалу.

Використання результатів всеукраїнського соціологічного обстеження «Базова захищеність населення України» у поєднанні зі статистичними даними дало змогу авторам монографії висвітлити такі малодосліджені аспекти людського розвитку як рівень соціальної захищеності; соціальні небезпеки у сфері зайнятості, праці; формування доходу, рівня і якості життя; здоров'я населення (розділи 2–6). Аналіз здійснено за період 2002–2006 рр., що дало змогу виявити існуючі тенденції, проблеми та стан їх вирішення. Проведене дослідження свідчить, що в Україні поки що не створено сприятливих умов для забезпечення розвитку людського потенціалу. Більшість населення має низький рівень доходів, недостатній для задоволення основних потреб. Актуалізуються проблеми зайнятості та неефективного використання трудового потенціалу. І на роботі, і в повсякденному житті населення стикається з низкою соціальних ризиків, проблема їх зменшення фактично не вирішується органами влади всіх рівнів. Тому спостерігається низький рівень довіри населення до представників різних гілок влади.

Заслугує на увагу викладена методика визначення рівня соціальної захищеності населення України та методика виміру й оцінки якості життя. Розраховані на їх основі інтеграційні індекси дали змогу комплексно оцінити стан і динаміку соціальної захищеності і якості життя в різних регіонах як для населення загалом, так і окремо для зайнятих (за видами економічної діяльності), що створює інформаційне підґрунтя для удосконалення соціального управління як на регіональному, так і на галузевому рівнях.

Зміст монографії виходить далеко за межі традиційного підходу до аналізу проблем розвитку людського потенціалу. Окремі розділи присвячені дослідженню взаємозв'язку формування людського потенціалу та середнього класу, гендерним особливостям людського розвитку в Україні, ролі соціальної самоорганізації територіальних громад у відтворенні людського потенціалу.

Важливо, що кожен розділ монографії містить рекомендації щодо шляхів і заходів вирішення проблем розвитку та нагромадження людського потенціалу. На завершення викладено пропозиції щодо забезпечення ефективності державного соціального управління у контексті людського розвитку, включаючи використання технологій соціального проектування.

У цілому монографія «Людський потенціал: механізми збереження та розвитку» виконана на високому науково-теоретичному рівні. Здійснені авторами дослідження дали можливість зробити теоретичні узагальнення, які сприятимуть розробці та прийняттю ефективних управлінських рішень стосовно соціального розвитку України. Тому монографія буде корисною не лише для наукових працівників, викладачів вищої школи, аспірантів і студентів, а й для практиків: законодавців, спеціалістів органів державного управління, політиків, керівників, широкого кола інтелігенції — всіх, кого цікавлять і турбують проблеми забезпечення гідного майбутнього України.

**О. Грішнова,
доктор економічних наук, професор
Київський національний університет імені Тараса Шевченка**

* Новікова О. Ф. та ін. Людський потенціал: механізми збереження та розвитку: монографія / НАН України. Ін-т економіки пром-сті / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін. — Донецьк, 2008. — 468 с.